

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1586

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Minister van Defensie over *de informatiebijeenkomst over PX-10* (ingezonden 2 februari 2016).

Antwoord van Minister **Hennis-Plasschaert** (Defensie) (ontvangen 19 februari 2016).

Vraag 1

Wat is uw oordeel over uitzending van EenVandaag over PX-10 op 28 januari 2016?¹

Antwoord 1

Ik heb kennis genomen van deze uitzending. Er werden voornamelijk oude beelden getoond waarin eerder genomen standpunten werden verwoord.

Vraag 2

Bent u tevreden over het verloop van de bijeenkomst in Utrecht over PX-10?

Antwoord 2

Ja. Voor de bijeenkomst waren een kleine tweeduizend geregistreerde (oud-) medewerkers uitgenodigd. Ongeveer honderdvijftig personen hadden zich naar aanleiding van de uitnodiging of in reactie op de internetpublicatie, aangemeld. Hiervan waren ruim vijftig (oud-)medewerkers aanwezig. Daarnaast was een dertigtal vertegenwoordigers en deskundigen van Defensie, het RIVM, en de centrales van overheidspersoneel aanwezig om vragen te kunnen beantwoorden. Na de presentaties van Defensie en het RIVM werden de aanwezigen in de gelegenheid gesteld persoonlijke vragen te stellen aan de deskundigen of zich te melden bij Defensievertegenwoordigers van bedrijfsmaatschappelijk werk of juridische dienstverlening. Hiermee ben ik tegemoet gekomen aan de toegezegde informatieverstrekking over de methode en resultaten van het onderzoek en heb bovendien de mogelijkheid geboden aan (oud-) medewerkers voor meer persoonlijke aangelegenheden.

Vraag 3

Wat vindt u ervan dat veel (oud-) Defensie medewerkers de bijeenkomst weinig bevredigend vonden?

¹ http://binnenland.eenvandaag.nl/index.php/tv-items/64713/militaire_vakbonden_nieuw_onderzoek_px_10

Antwoord 3

Ik heb er begrip voor dat sommige van de ruim vijftig aanwezige (oud-)medewerkers dit onbevredigend hebben gevonden. Defensie zal zich blijven inspannen om de vragen van de (oud-)medewerkers zo goed mogelijk te beantwoorden.

Vraag 4

Bent u bereid alle onderliggende documenten van het RIVM-rapport over PX-10 openbaar te maken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Het RIVM laat weten in het kader van een WOB-verzoek thans de aanwezige documenten bijeen te brengen en te beoordelen. De documenten zullen openbaar worden gemaakt.

Vraag 5

Bent u bereid een Nederlandse vertaling te maken van het onderzoek naar PX-10?

Antwoord 5

Het rapport is in het Engels gesteld om het wetenschappelijk-kritische forum zo breed mogelijk tot gelding te laten komen. De publieksamenvatting is in het Nederlands.

Vraag 6

Bent u bereid alle rapporten van de arbeidsinspectie over gifstoffen, zoals deze zijn opgesteld binnen Defensie tussen 1980 en 1995, openbaar te maken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Een inspectierapport van Defensie uit 1986 over PX-10 is naar aanleiding van een verzoek op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur op 25 november 2008 openbaar gemaakt². Zoals gemeld in het onderzoeksrapport van het Coördinatiecentrum Expertise Militaire Gezondheidszorg uit 2009, (Kamerstuk 31 700 X, nr. 120), zijn andere inspectierapporten over PX-10 niet gevonden. Indien er alsnog inspectierapporten worden gevonden zullen ook die openbaar worden gemaakt.

Vraag 7

Bent u bereid de beleidsinstructies van leidinggevendenden tussen 1980 en 1995 openbaar te maken?

Antwoord 7

Buiten de documenten die in het kader van de Wet Openbaarheid van Bestuur tot nu toe openbaar zijn gemaakt, zijn er geen beleidsinstructies over PX-10 meer aangetroffen.

Vraag 8

Kunt u de zes verschillende scenario's voor blootstelling, zoals deze uit de focusgroep naar voren zijn gekomen, openbaar maken?

Antwoord 8

Zie het antwoord op vraag 9.

Vraag 9

Kunt u de lijst met criteria, die vanuit de focusgroep naar voren zijn gekomen en gebruikt zijn bij de laboratorium onderzoeken in Schotland (voor nabootsing van de werkruimte van militairen), openbaar maken?

---

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2015/08/20/besluit-wob-verzoek-inspectierapport-px-10>

Antwoord 9

De zes scenario's staan vermeld in het onderzoeksrapport «*Exposure and potential health effects associated with the use of PX-10 in the Dutch Armed Forces*» van het RIVM. Dit rapport is op 14 november 2011 aan de Kamer aangeboden (Kamerstuk 33 000, nr. 27). De lijst met criteria staat vermeld in appendix 1 van het genoemde onderzoeksrapport.

Vraag 10

Waarom heeft u niet voor een individuele benadering gekozen bij het onderzoek naar PX-10?

Antwoord 10

Naar aanleiding van klachten van personeel over gezondheidsproblemen gerelateerd aan het werken met PX-10 zag Defensie zich, als werkgever gesteld voor de vraag of mensen hierdoor ziek kunnen zijn geworden. Defensie heeft het RIVM verzocht onderzoek te doen naar de ernst en omvang van de mogelijke gezondheidseffecten in relatie tot de blootstelling aan PX10. De door het RIVM gehanteerde onderzoeksmethode op groepsniveau, wordt ook gebruikt door gezaghebbende internationale organisaties omdat er geen betere methode is om deze vraag te beantwoorden. Wanneer mensen zich niet kunnen vinden in de resultaten van het groepsonderzoek staat het eenieder vrij om als individu een claim in te dienen. In de behandeling van de claim wordt, indien hiertoe aanleiding is, een op de individu gerichte benadering gekozen.

Vraag 11

Weet u welke vorm van PX-10 destijds precies gebruikt is? Heeft Shell daar de chemiekaarten van?

Antwoord 11

Zoals gemeld in het onderzoeksrapport van het Coördinatiecentrum Expertise Militaire Gezondheidszorg (CEMG) uit 2009, (Kamerstuk 31 700 X, nr. 120), is de samenstelling van PX-10 bij Defensie in de loop der jaren gewijzigd. Globaal kunnen qua samenstelling drie perioden worden weergegeven. Periode vóór medio 1981: zeker benzeen; Vanaf medio 1981 tot en met 1985: mogelijk benzeen; Vanaf 1985: vrijwel geen benzeen. PX is een door het Ministerie van Defensie van het Verenigd Koninkrijk gehanteerde productcode voor conserveringsmiddelen. Voor deze productcodes werden zogenaamde performance specificaties gehanteerd. Verschillende producten van diverse leveranciers kunnen dus voldoen aan de toepassings-eisen. Er is dus geen sprake van één vorm van PX-10 of één leverancier. CEMG heeft ten behoeve van het onderzoeksrapport geprobeerd archiefmateriaal van mogelijke leveranciers te krijgen; de archieven waren echter niet meer aanwezig.

Vraag 12

Bent u van mening dat de piekbelasting, waaraan militairen zijn blootgesteld in wapenkamers of gesloten ruimten, goed is onderzocht? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12

Ja.

Vraag 13

Is er statistisch gekeken naar het aantal zieken onder wapenmakers/wapenherstellers in verhouding tot de bevolking?

Antwoord 13

Nee, het onderzoek richtte zich op het in beeld brengen van de mogelijke gezondheidsgevolgen van het werken met PX-10. Het richtte zich niet op de vraag hoe het aantal zieken onder wapenmakers/wapenherstellers zich verhoudt tot de bevolking.

Vraag 14

Is er PX-10 verkocht via de Domeinen Roerende Zaken (voorheen Dienst der Domeinen)?

Antwoord 14

Het is niet bekend dat PX-10 via Domeinen Roerende Zaken is verkocht.

Vraag 15

Waarom zijn er toch harde conclusies getrokken, terwijl het RIVM keer op keer aangaf scenario's niet goed te hebben kunnen onderzoeken omdat er geen goede methode was?

Antwoord 15

In het rapport heeft het RIVM de bevindingen en conclusies genuanceerd beschreven. Het RIVM blijft achter het onderzoek staan, er is geen betere onderzoeksmethode voor de groepsbeoordeling die een betere schatting kan geven van het leukemierisico. Ook zijn er geen overtuigende nieuwe gegevens over afwijkende gehalten benzeen in PX-10. Tevens is het rapport door onafhankelijke buitenlandse deskundige wetenschappers beoordeeld voordat het werd uitgebracht. Het RIVM ziet derhalve geen aanleiding om het onderzoek opnieuw uit te voeren. Bij een gelijkblijvende vraagstelling zou het RIVM het onderzoek vanuit wetenschappelijk perspectief op dezelfde manier uitvoeren.

Vraag 16

Wat wordt bedoeld met het «uitfaseren» van PX-10? Welke stappen zijn precies ondernomen?

Antwoord 16

Zie antwoord op vraag 18.

Vraag 17

Waarom stopte Defensie met het gebruik van PX-10, aangezien het middel zeer goed werkte?

Antwoord 17

Zie antwoord op vraag 18.

Vraag 18

Wordt PX-10 weer in gebruik genomen, nu er volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu geen causaal verband is tussen het gebruik van PX-10 en zieke militairen?

Antwoord 18

Uitfaseren betreft het geleidelijk vervangen van PX-10 voor een alternatief middel. Defensie is met de tijd overgestapt op middelen die meer voldeden aan de laatste stand der techniek. PX-10 komt sinds 1996 niet meer in de artikellijsten van Defensie voor.

Vraag 19

Maakt u een verslag van de bijeenkomst in Utrecht? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 19

Het CAOP heeft een uitgebreid verslag gemaakt dat aan alle geregistreerde (oud-)medewerkers is toegezonden en is gepubliceerd op de hiervoor relevante internetsites.

Vraag 20

Op welke manier gaat u de nog openstaande vragen van militairen beantwoorden?

Antwoord 20

Zie antwoord op vraag 21.

Vraag 21

Bent u bereid het onderzoek naar PX-10 te heropenen, zoals ook wordt verzocht door de vakbond AFMP en de Marechausseevereniging MARVER? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 21

Het RIVM heeft de kritiek inhoudelijk weerlegd. Ook zijn er geen nieuwe feiten gepresenteerd die reden geven om aan de uitkomsten van het onderzoek van het RIVM te twijfelen. Het RIVM blijft achter het onderzoek staan en ziet geen aanleiding om het onderzoek opnieuw uit te voeren.